

EVROPSKÝ POLITICKÝ A PRÁVNÍ DISKURZ

Svazek 5

4. vydání

2018

**EUROPEAN POLITICAL
AND LAW DISCOURSE**

Volume 5

Issue 4

2018

Přístup redakce

Evropský politický a právní diskurz – mezinárodní časopis věnovaný mezinárodnímu právu, vnitřním právním předpisům evropských zemí, politologie, mezinárodním vztahům. Pro publikaci v časopisu přijímají se vysoce kvalitní články, což představují důležité inovativní, teoretické, koncepční, metodické a empirické příspěvky v příslušných oborech vědy.

V časopisu se uplatňuje systém anonymního recenzování pro ověření kvality vědeckých článků.

Evropský politický a právní diskurz má velký zájem zejména o interdisciplinární výzkumy v oblasti politologie a právní vědy, jsou to srovnávací analýzy nebo prozkoumání jednotlivých jevů. Zároveň vítáme jakékoliv výzkumy týkající se politických a právních problémů různých národních a mezinárodních institucí. *Evropský politický a právní diskurz* přijímá k publikaci jenom původní materiály a nebere v úvahu možnost zveřejňovat dříve tištěné články.

Redakční kolégie:

Boris Babin, doktor práva, Mezinárodní humanitární Univerzita (*Ukrajina*)

Olena Grynenko, doktor práva, Instituce mezinárodních vztahů při Kyjevské Národní univerzitě Tarase Ševčenko (*Ukrajina*)

Borys Kormich, doktor práva, profesor, Národní univerzita «Odeská právnická akademie» (*Ukrajina*)

Volodymyr Kuzmenko, doktor práva, profesor, Nacionalní Univerzita státní daňové služby (*Ukrajina*)

Tamara Latkovska, doktor práva, profesor, Národní univerzita «Odeská právnická akademie» (*Ukrajina*)

Volodymyr Lysyk, Ph.D., docent, Lvovská národní Frankova univerzita (*Ukrajina*)

Bertrand Matieu, doktor práva, profesor Univerzity Pantheon Sorbonne Paris-I, Prezident Francouzské asociace ústavního práva, člen Vyšší Rady spravedlnosti (*Francie*)

Olexandr Merezhko, doktor práva, profesor, Krakovská Akademia jm. Andrzeja Frycza Modrzewskiego (*Polsko*)

Özgür Oguz, PhD v právu, docent Univerzita Anadolu (*Turecko*)

Anna Pišč, dr hab, profesorkyně, Katedra veřejného obchodního práva, Právnická fakulta, Univerzita v Białostoku (*Polsko*)

Petra Joanna Pipková, Ph.D., JUDr., Centrum právní komparatistiky, Právnická fakulta, Univerzita Karlova (*Česká republika*)

Andreas Pottakis, Právní zástupce (doktorský titul, Oxfordská univerzita), člen Vědecké rady ECCE, zástupce ředitele Akademie evropského veřejného práva (*Řecko*)

Julian Roberts, doktor práva, profesor, Oxfordská univerzita (*Velké Británie*)

Sergey Sayapin, doktor práva, KIMEP univerzita, Almaty, (*Kazachstán*)

Ksenija Smirnova, doktor právnických věd, profesorkyně, Kyjivská Nacionalní univerzita jm. Tarase Ševčenko (*Ukrajina*)

Leonid Tymčenko, doktor práva, profesor, Výzkumný ústav fiskální politiky, Univerzita státní fiskální služby Ukrajiny (*Ukrajina*)

Dariusz Gura-Šopiński, dr hab, profesor Univerzita kardinála Stefana Wyszyńskiego ve Varšavě (*Polsko*)

Pavol Hrivik, PhD v oboru evropských a globálních studií, Trenčínska univerzita Alexandra Dubčeka (*Slovensko*)

Galina Kuz, doktor politických věd, profesor, Kharkivská Národní pedagogická univerzita G.S. Skovorody (*Ukrajina*)

Tetiana Krasnopol'ska, Ph.D., docent, Národní univerzita «Odeská právnická akademie» (*Ukrajina*)

Daniela La Foresta, profesorkyně, Univerzita jm. Federico II ve m. Napoli (*Itálie*)

Mykola Lazarovych, doktor politických věd, profesor, Ternopilská Národní ekonomická universita (*Ukrajina*)

Arkadiusz Modrzejewski, dr hab, profesor profesor katedry věd politických, Gdan'ská Univerzita (*Polsko*)

Tetiana Nagorniak, doktor politických věd, profesor, Doněcká Národní univerzita jm. Vasylia Stusa (*Ukrajina*)

Marina Nakchum, PhD v oboru antropologie, Londýnská ekonomická škola (*Velké Británie*)

Mykola Poliovy, doktor politických věd, profesor, Doněcká Národní univerzita jm. Vasylia Stusa (*Ukrajina*)

Marek Rewizorski, dr hab, Gdan'ská Univerzita (*Polsko*)

Eugene Tsokur, doktor politických věd, profesor, Zaporožská Národní univerzita (*Ukrajina*)

Olena Ivanova, PhD. v oboru sociálních komunikací, profesorkyně, Odeská Národní univerzita jm. I.I. Mečnikova (*Ukrajina*)

Tatiana Kuzněcova, PhD. v oboru sociálních komunikací, profesorkyně, Národní univerzita «Odeská právnická akademie» (*Ukrajina*)

Tetiana Kamenská, Doktorkyně společenských věd, profesorkyně, Odeská Národní univerzita jm. I.I. Mečnikova (*Ukrajina*)

Natalie Kovalisko, Doktorkyně společenských věd, profesorkyně, Lvivská Národní univerzita jm. Ivana Franko (*Ukrajina*)

Olena Lisejenko, Doktorkyně společenských věd, profesorkyně, Jižně-ukrajinská Národní pedagogická univerzita jm. K.D. Ušinského (*Ukrajina*)

Vitalij Oniščuk, Doktor společenských věd, profesor, Odeská Národní univerzita jm. I.I. Mečnikova (*Ukrajina*)

Valentyna Podšyvalkina, Doktorkyně společenských věd, profesorkyně, Odeská Národní univerzita jm. I.I. Mečnikova (*Ukrajina*)

Administrativní redaktory:

Dilara Gadzhyieva, PhD v politických věd (*Ukrajina*)

Marina Kalashlinska, PhD v politických věd (*Ukrajina*)

Ilona Mishchenko, PhD in civil law and civil process, National University "Odessa Law Academy" (Ukraine)

Alina Polukhina, PhD v politických věd, Národní univerzita «Odeská právnická akademie» (*Ukrajina*)

Jana Chernopishchuk, PhD v oboru ústavního a městského práva (*Ukrajina*)

Table of contents

INTERNATIONAL LAW AND INTERNATIONAL RELATIONS

Amiran Khevtsuriani, THE KARABAKH CONFLICT – YESTERDAY, TODAY AND TOMORROW	6
Vitalii Gutnyk, SEPARATE ISSUES OF THE IMPLEMENTATION OF THE ROME STATUTE OF THE ICC IN THE LEGAL ORDER OF UKRAINE	11
Sven Krüger, THE METHODOLOGY OF THE ICJ	18
Oleksii Malovatskyi, INTERNATIONAL LEGAL RESPONSIBILITY OF STATES FOR INTERNATIONALLY WRONGFUL ACTS: RELEVANT THEORETICAL AND DOCTRINAL APPROACHES TO DEFINITION AND UNDERSTANDING	25
Andrii Kulko, INTERNATIONAL LEGAL MECHANISMS OF THE USE AND PROTECTION OF TRANSBOUNDARY GROUNDWATERS IN AFRICAN REGION	47
Bohdan Strilets, LEGAL REGULATION OF INVESTMENT ACTIVITY BETWEEN UKRAINE AND EUROPEAN UNION	54
Igor Bykov, UKRAINIAN CUSTOMS LEGISLATION APPROXIMATION TO EU STANDARDS: CURRENT ISSUES OF THE CONCEPT	60
Roman Panchuk, EVOLUTION OF THE INTEGRATION UNIONS OF BALTIC-BLACK SEA SPACE: INTERESTS OF UKRAINE	68
Olena Slobodianyuk, EXTERNAL POLITICAL COMMUNICATIONS OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS: INTERCULTURAL CONTEXT	73
Tatyana Holdenberg, THE PECULIARITIES OF MEMBERSHIP CESSATION IN THE WORLD HEALTH ORGANIZATION	81

THEORETICAL AND HISTORICAL PROBLEMS OF LAW AND POLITICS

Oleg Pavlyshyn, HISTORICAL DEVELOPMENT OF THE CONCEPTS ABOUT THE LANGUAGE OF LAW IN WESTERN PHILOSOPHY AND SEMIOTICS OF LAW	86
Nataliia Shelever, ETHICAL BASIS OF THE ACTIVITY OF JUDGES IN UKRAINE	93
Pavlo Kolomiets, COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS OF TAX SYSTEMS UNDER THE LEGISLATION OF UKRAINE AND FOREIGN COUNTRIES	100
Hanna Haidu, CONSTITUTIONAL FORMS TO IMPLEMENT PEOPLE'S WILL THROUGH REFERENDUM AND ELECTION PROCESS	105
Eduard Ganulyak, DISPOSITIVE METHOD IN CRIMINAL POLICY	114
Vlada Mazurenko, P.E. KAZANSKYI INTERNATIONAL LEGAL VIEWS ON THE INTERNATIONAL RIVER LAW	118

POLITICAL INSTITUTIONS AND SOCIO-POLITICAL PROCESSES

Liliia Khorishko, TECHNOLOGICAL ASPECT OF THE FORMATION OF THE POLITICAL SYSTEM'S MODERNIZATION PROJECT	125
---	-----

Ігор Биков

Національний університет «Одеська юридична академія», Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КОНЦЕПЦІЇ НАБЛИЖЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО СТАНДАРТІВ ЄС

Igor Bykov

National University "Odesa Law Academy", Ukraine

UKRAINIAN CUSTOMS LEGISLATION APPROXIMATION TO EU STANDARDS: CURRENT ISSUES OF THE CONCEPT

The present article provides the analysis of the particular elements of the concept of approximation customs legislation of Ukraine to EU standards. The author considers Ukraine's modern customs legislation development trends and issues in the context of approximations standards for the EU. The article reveals the legal nature of the European customs standards and provides assistance in drawing the conclusions and recommendations aimed to improve the national customs legislation. The customs legislation approximation to the EU standards is particularly important and urgent for Ukraine, since this process is crucial not only for creating a legal basis for the country's possible entry to the EU but for achieving relevant economic goals, as well. In the article, the reasons for approximation customs legislation to EU standards and factors facilitating the integration of national customs legal norms to EU legal orders are reviewed.

Keywords: customs standards, EU customs standards, approximation of legislation, European integration, customs legislation of Ukraine.

Постановка проблеми. Вдосконалення національного митного законодавства може здійснюватися шляхом його наближення до митного законодавства ЄС. Серед іншого, Угода про Асоціацію вимагає від України впровадження положень митного законодавства ЄС, що, як результат наближує національне митне законодавство до стандартів ЄС. Правова інтеграція до ЄС є не менш складним процесом, ніж політична чи економічна. Угода про Асоціацію передбачає поступове та в деякій мірі обмежене поширення правопорядку ЄС на території України, однак її підписання створює сприятливий клімат для подальшого запровадження європейських стандартів, що й актуалізує дослідження.

Ступінь розробленості проблеми. Треба відмітити, що окремі аспекти теми досліджувалися в роботах Бекетова О., Додіна Є., Дудар С., Ківалова С., Коляди С., Кормича Б., Кравчук І., Луць Л., Мармазов В., Мацей Г., Муравйов В. та інших. Однак питання наближення національного митного законодавства до стандартів ЄС має відповідати сучасним економічним та правовим реаліям. Тому існує необхідність підійти до окресленого кола питань з позиції положень Угоди про Асоціацію України та Європейського Союзу.

Метою статті є аналіз положень наукової доктрини з питань наближення національного митного законодавства до європейських стандартів з позиції положень Угоди про Асоціацію. У статті розглянуто та обґрунтовано концепцію наближення національного митного законодавства до стандартів ЄС.

Виклад основного матеріалу. Наближення національного митного законодавства до стандартів ЄС загалом має закономірний та поетапний характер розвитку. Сучасна історія українського митного законодавства завжди зазнавала впливу європейських тенденцій та змінювалась відповідно до них. Національне митне законодавство формується в контексті глобалізації адміністративного права. Після підписання Україною Угоди про Асоціацію національне законодавство отримало нові виклики в контексті наближення та реалізації європейських стандартів на теренах України, а тому наближення митного законодавства України до стандартів ЄС та їх реалізація в Україні є процесом його еволюційного розвитку.

Питання наближення митного законодавства до стандартів ЄС постала для всіх пострадянських держав, які стали на шлях євроінтеграції, адже система митного законодавства потребувала глибинних змін для задоволення вимог ринкової економіки. Процес економічної інтеграції до ЄС є не менш складним ніж політичний. На нашу думку, сьогодні, завданням України є поступовий та поетапний перехід до європейських економічних, політичних та правових стандартів та їх практична реалізація. Економічна та політична інтеграція в середині самого ЄС не може не відобразитися на Україні, як державі яка на сьогодні не є членом ЄС. Але Угода про Асоціацію надає Україні ширші можливості співпрацювати з внутрішнім ринком Євросоюзу у порівнянні, наприклад, з третіми державами, які не мають таких угод.

На нашу думку, з підписанням Угоди про асоціацію між Україною почався сучасний етап наближення митного законодавства до стандартів ЄС. Ще в березні 2007 року почалися переговори щодо розробки Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. В подальші 6 років відбувся 21 раунд переговорів щодо Угоди про асоціацію та 18 раундів переговорів щодо розділу Угоди про створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі.

Процес підписання Угоди про асоціацію, як відомо, був поетапним: першим етапом було політичної частини Угоди (21 березня 2014 року) та другий етап – 27 червня 2014 року було підписано торговельно-економічні і галузеві положення Угоди про асоціацію. 16 вересня 2014 року Угода про асоціацію була одночасно ратифікована ВРУ та Європейським парламентом.¹

Наближенню митного законодавства до стандартів ЄС присвячена глава 5 розділу IV та додаток XV Угоди. Так Угода передбачає співробітництво з питань спрощення митних процедур та формальностей та протидію шахрайству. Підписаний в рамках співробітництва Протокол про взаємну адміністративну допомогу в митних справах створює умови для забезпечення належного застосування митного законодавства та протидії його порушення адже сторони погодилися надавати одна одній інформацію потрібну для розслідувань митних правопорушень на території іншої сторони, що фактично створює єдину систему митного контролю. Відповідно до додатку XV Угоди можна виділити наступні напрямки наближення митного законодавства України до стандартів ЄС: а) протягом трьох років з дати набрання чинності Угоди про асоціацію за винятком окремо визначених статей має бути впроваджений Митний кодекс ЄС (Модернізований митний кодекс) Регламент ЄС № 450/2008 Європейського парламенту та Ради ЄС від 23 квітня 2008 року; б) протягом одного року з дати набрання чинності Угоди положення Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами (від 20 травня 1987 року) та положення Конвенції про єдиний режим транзиту (від 20 травня 1987 року зі змінами) мають бути впроваджені до національного митного законодавства; в) не пізніше трьох років з дати набрання чинності Угоди до законодавств України має бути впроваджено розділ I та II Регламенту Ради ЄС № 1186/2009 від 16 листопада 2009 року (про застосування режиму ЄС щодо звільнення від сплати мита); г) протягом трьох років з дати набрання чинності Угоди мають бути впроваджені положення захисту прав інтелектуальної власності на митниці, а саме Регламент Ради ЄС № 1383/2003 від 22 липня 2003 року щодо митних дій проти товарів, підозрюваних в порушенні окремих прав інтелектуальної власності та необхідних заходів проти товарів, що порушують такі права, без шкоди результатам поточного перегляду права ЄС стосовно митного дотримання прав інтелектуальної власності та Регламенту Комісії ЄС № 1891/2004 від 21 жовтня 2004 року, який встановлює положення для імплементації Регламенту Ради ЄС № 1383/2003 від 22 липня 2003 року щодо митних дій проти товарів, підозрюваних в порушенні окремих прав інтелектуальної власності та необхідних заходів проти товарів, що порушують такі права, без шкоди результатам поточного перегляду права ЄС стосовно митного дотримання прав інтелектуальної власності.²

Приймаченко Д.В. вбачає роль митної політики у спрямуванні на максимальне полегшення процедур, пов'язаних з міжнародною торгівлею, і має забезпечити їх сталий розвиток³. Розширюючи

¹ Биков, І.О. (2016). Історія наближення митного законодавства України до стандартів ЄС. *Прикарпатський юридичний вісник*, 4 (13), 52.

² Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони 2014 (Верховна Рада України). *Офіційний вісник України*, 75, 2125.

³ Приймаченко, Д.В. (2006). Міжнародний досвід реалізації митної політики: практика впровадження в Україні. *Митна справа*, 5 (47), 3.

позицію автора, додамо, що ефективність проведення митної політики держави та пов'язаних з нею елементів торгівлі може розвиватися динамічніше за умови запровадження та дотримання Україною митних стандартів ЄС, які дозволять вивести національну економіку на новий рівень розвитку.

Новітня історія національного митного законодавства формується на хвилі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Особливості процесу полягають в наближенні національного митного законодавства до стандартів ЄС, що в результаті сприятиме однозначному розумінню та трактуванню норм митного права Україною та ЄС, що буде спрощувати та стимулювати розвиток не лише законодавства, а і економічну співпрацю. До недавнього часу питання наближення митного законодавства до стандартів ЄС розглядалося як його адаптація або гармонізація з *acquis* ЄС. Але, на нашу думку, з підписанням Угоди про Асоціацію з ЄС, актуально говорити саме про наближення національного митного законодавства до митних стандартів ЄС, як це встановлено ст. 84 Угоди про Асоціацію. Суттєві відмінності в митному законодавстві ЄС та України є причиною затяжних перетворень в національному митному законодавстві в аспекті наближення його до стандартів ЄС.

Згодом адаптацію законодавства України до законодавства ЄС визначаємо як процес зближення та поступового приведення законодавства України у відповідність із законодавством ЄС. Процес адаптації складається з окремих етапів, на кожному з яких досягається певний ступінь відповідності законодавства України законодавству ЄС. На нашу думку, на сучасному етапі стандартизації митного законодавства, викладені положення в контексті євроінтеграції, що в процесі розвитку в національній доктрині поняття «адаптація митного законодавства» відбулось звуження розуміння процесу адаптації митного законодавства до стандартів ЄС.

Цікавою є думка В.Є. Мармазова, що 2003 рік є переломним у розумінні критичного осмислення досвіду адаптації вітчизняного законодавства до законодавства ЄС, реформуванні створеного в Україні адаптаційного механізму, формулювання стратегії адаптації¹. Так, автор посиляється на декілька основних факторів: перший – розроблення Урядом у стислі строки проекту Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства ЄС, другий – оприлюднення Європейською Комісією Повідомлення для Ради та Європейського Парламенту «Ширша Європа – сусідні країни: Нова структура відносин з нашими східними та південними сусідами», в якому було запропоновано принципово новий підхід до взаємовідносин – Україну поставили на один рівень з країнами, які не мають перспектив та бажання стати членами ЄС, третій – український Уряд зобов'язався за підтримки європейських партнерів розробити План-графік адаптації законодавства України до законодавства ЄС у пріоритетних сферах.

Як зазначає Кравчук І. важливою складовою процесу адаптації є попередній контроль правотворчого процесу з метою недопущення прийняття законодавства, яке суперечить праву ЄС.²

Погоджуючись з попередніми авторами, важливим елементом процесу наближення митного законодавства України до стандартів ЄС є здійснення контролю правотворчого процесу національного права з правом ЄС. Додамо, що у процесі адаптації національного митного законодавства до стандартів ЄС має бути присутній механізм захисту національних інтересів та контролю норма творчості з метою його ефективності та стабільності основних принципів митного законодавства.

Вважаємо, що основною перспективою адаптації митного законодавства вбачається розробка загальноприйнятих стандартів митних норм та митної діяльності, які чітко взаємопов'язані між собою та гарантують широкі можливості для співпраці у митній сфері. На нашу думку, сучасний процес наближення митного законодавства України до стандартів ЄС, якщо поглянути з точки зору правореалізації, по суті, є процесом вирішення актуальних проблем Української митниці на шляху євроінтеграції та їх впорядкування в нормах чинного законодавства.

С. Коляда та Н. Карабаш називають способи адаптації законодавства дещо по-іншому: 1) транспозиція – переклад тексту законодавчого документа дослівно та впровадження в національне законодавство. Транспозиції надається перевага завдяки її відносній простоті, оскільки вона забезпечує дію міжнародних зобов'язань, а міжнародне походження положень є очевидним. Недоліками цього методу є те, що термінологія може бути не адаптованою, а, відповідно, тлумачення

¹ Мармазов, В.Є., Друзенко, Г.В. (2003). Адаптація законодавства України до *acquis* Європейського Союзу: підсумки п'ятирічного шляху. *Бюлетень Міністерства юстиції України: Офіційне видання*, 12, 23.

² Кравчук, І. (2005). Контроль правотворчого процесу з метою адаптації права України до права ЄС. *Право України*, 4, 75.

законодавства – неоднозначним; 2) переформулювання – адаптація тексту законодавчого документа для збереження національної правової системи та правової мови, а також заради можливості виключити неприйнятні частини і діяти на свій розсуд, зважаючи на традиції національного законодавства. У той же час переформулювання – це процес, що потребує часу та високого рівня професійних знань. У більшості випадків в українській практиці використовують саме метод переформулювання.¹

Додін Є.В. виділяє два орієнтира адаптації: адаптація до світових митних стандартів та адаптація до митного законодавства ЄС. Автор зазначає, що адаптація до законодавства ЄС – це лише початкове пристосування діючої правової системи України до права ЄС, підготовча стадія правової інтеграції як такої. Вона характерна лише одностороннім процесом «наближенням», виявленням суперечностей та одностороннім зняттям контроверсійних положень.² Виходячи із запропонованого Додіним Є.В. бачення орієнтирів адаптаційного процесу національного митного законодавства, логічним є те, що, оскільки Україна є членом ВМО, то і стандарти ВМО з обов'язковими для національної правової системи. Оскільки, що ВМО визначає, узагальнює та систематизує основні світові митні стандарти, то вони є загальносвітовими орієнтирами розвитку митної справи не лише для України а і всього світу.

На нашу думку, адаптацію національного митного законодавства до законодавства митного ЄС можна визначити, по – перше, як – перший етап процедури наближення національного митного законодавства до митних стандартів ЄС, по – друге, як – первинний процес приведення національного митного законодавства до норм та стандартів митного законодавства ЄС шляхом удосконалення національних митних норм, що включає внесення змін та доповнень до діючих нормативно-правових актів, укладання та приєднання до міжнародних договорів з митних питань. Виходячи з вище викладеного, вважаємо, що адаптація національного митного законодавства до стандартів ЄС є передумовою гармонізації митного законодавства України та Євросоюзу.

Побудова єдиного правового простору для регулювання митних відносин України та ЄС не можлива без гармонізації правових приписів. Так, на нашу думку, такий процес неможливий без цілеспрямованої та скоординованої діяльності національної законодавчої та виконавчої гілок влади та європейських партнерів.

Важливим аспектом гармонізації є те, що гармонізація національного законодавства асоційованих країн з правом ЄС здійснюється в рамках правової системи ЄС. Однак це зовсім не означає, що при здійсненні гармонізації всі асоційовані держави мають справу з одними і тими самими актами Євросоюзу. На практиці має місце вибірковий підхід, коли для окремих асоційованих країн чи груп таких країн залежно від визначених угодою цілей та сфер співробітництва з усієї маси актів обираються ті, реалізація яких повинна забезпечити виконання сторонами взятих на себе зобов'язань.³

Зокрема, Луць Л., стверджує, що основними способами адаптації національних норм, які застосовують держави, є гармонізація та уніфікація права й законодавства і меншою мірою – рецепція права. Стисло схарактеризуємо ці методи з урахуванням того, що в науковій літературі немає їхнього єдиного розуміння, а на практиці можна зустріти їх різні варіації та різновиди: під гармонізацією права розуміють процес цілеспрямованого зближення права або законодавства шляхом усунення суперечностей та формування мінімальних правових стандартів через утвердження спільних правових принципів. Гармонізація може бути одно – або багатосторонньою (взаємною) залежно від кількості держав, які вживають заходів для зближення права та законодавства; уніфікація права – це процес запровадження в національні правові системи однакових (подібних) юридичних норм із метою їх зближення та адаптації; рецепція права – це одностороннє запозичення однією державою в іншій певних юридичних норм, правових термінів,

¹ Коляда, С. (2004). Проблеми зміни митного законодавства в контексті євроінтеграції. *Вісник Академії митної служби України*, 1 (21), 19.

² Додін, Є.В. (2008) Шляхи адаптації митного законодавства України до міжнародних митних правил, норм та стандартів. *Життя І.В. Шерешевського як духовна єдність між поколіннями юристів: матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 120-річчю від дня народження (Одеса, 13 грудня 2008 р., м. Одеса)*, 185.

³ Preston, C. (1998). Poland and EU Membership: Current issues and Future Prospects. *Journal of European integration*, 21, 2, 153.

методів правового регулювання¹. Як зауважує Луць Л., правова гармонізація – це процес узгодженості, взаємовідповідності, збалансованості правових систем (інших правових явищ) у межах відповідного правового простору. При цьому він розрізняє міжнародно – правову та національну гармонізацію. Різновидом правової гармонізації є нормативно-правова, особливе місце в якій посідає гармонізація законодавства.²

О. Бекетов наголошує, що термін «гармонізація» синонімічний до виразів «перебування у згоді», «відповідності» або «злагодженості» з чимось. При цьому науковець дає своє визначення терміна «гармонізація» в широкому розумінні – це процес приведення у відповідність, побудований на наукових методологічних засадах єдності, завершеності, цілісності, пропорційності, узгодження та досконалості.³

С.К. Дудар поняття «гармонізація» визначає як – динамічний процес внутрішнього узгодження систем права або законодавства суб'єктів єдиного федеративного чи інтеграційного утворення шляхом установлення спільних правових принципів та норм щодо визначених сфер суспільного життя з метою забезпечення єдності та подолання розбіжностей правового регулювання суспільних відносин у її межах. Крім того, С.К. Дудар робить висновок, що про гармонізацію необхідно говорити лише у разі набуття Україною статусу повноправного або частково асоційованого членства у ЄС. Тому нині найбільш актуальною є проблема зближення національного законодавства з правовою системою ЄС⁴.

На нашу думку, говорити про гармонізацію можна і до набуття Україною статусу повноправного або частково асоційованого членства у ЄС, адже це не є умовою гармонізації, а її реалізація не дивлячись на складність та тривалість у часі може призвести до асоціації з ЄС.

Отже, вважаємо, що гармонізацію національного митного законодавства з митними стандартами ЄС можна визначити як складовий елемент процесу наближення національного митного законодавства України до стандартів ЄС, який полягає в розробці та прийнятті національних нормативно-правових актів з митних питань, які б враховували положення митного законодавства ЄС, інкорпорації актів митного законодавства ЄС в національне митне законодавство та приєднання до регіональних та міжнародних угод з митних питань, учасниками яких є держави – члени Євросоюзу.

Вважаємо, що в концепції зближення права гармонізація та адаптація є способами впливу як методи інтеграційного процесу. Виходячи з цього, їх суть полягає в одному – зведенні правових норм до єдиної основи. Але, справедливо потрібно відмітити, що гармонізація є більш м'яким методом у порівнянні з адаптацією, адже вона полягає в зближенні національного законодавства з іншою моделлю, яка ґрунтується на зближенні законодавств різних держав.

Переконані, що така позиція та аргументи на користь гармонізації та уніфікації як самостійних способів зближення права є найбільш обґрунтованими та максимально відображають як сутність обох засобів, так і співвідношення між ними. Закономірно, що гармонізація та уніфікація здійснюється на основі міжнародно-правових угод та зобов'язань. Механізми зближення суттєво різняться між собою. Зближення правових систем відбувається не шляхом запровадження єдиної міжнародної норми, а через включення в правові системи різних держав однакових внутрішньодержавних норм. Уніфікація являє собою таку форму зближення правових систем, що передбачає вироблення єдиних міжнародних норм, а гармонізація – вироблення однакових національно-правових норм. На нашу думку, уніфікація митного законодавства – є процес приведення чинного митного законодавства до єдиної та впорядкованої системи, усунення розбіжностей та колізій, надання одноманітності правовому регулюванню митних відносин.

Вважаємо, що уніфікація митного законодавства є актуальною на етапі, перенасичення національного митного законодавства нормами митного законодавства ЄС, яке викликає колізії норм та їх безсистемність. Це сприяє інтеграції правового регулювання у міжнародних відносинах, зближенню національного і міжнародного права, забезпеченню гармонізації правових систем.

¹ Луць, Л. (2002). Основні заходи та спроби європейської правової інтеграції. *Право України*, 5, 146–148.

² Луць, Л. (2004) Правова інтеграція: загальнотеоретична характеристика. *Вісник Львівського університету. Серія Юридична*, 39, 81.

³ Бекетов, О. (2002) Поняття гармонізації як наукової категорії. *Український часопис міжнародного права*, 3, 92.

⁴ Дудар, С.К. (2002). Гармонізація законодавства: проблеми визначення поняття. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*, 17, 16.

Головними методами уніфікації в праві є систематизація національного законодавства, імплементація норм міжнародного права у національне законодавство, його адаптація до вимог міжнародного права тощо.

Термін «зближення законодавства» полягає заходах щодо подолання правових відмінностей у національних законодавствах, у виробленні загальних напрямів їх розвитку, розробленні загальних правових рішень. Відповідно до положень статей 94-97 підрозділу 3 розділу VI Договору про заснування Європейської спільноти¹, важливо відмітити, що заходи «зближення законодавства» передбачають, зокрема, заходи із гармонізації та адаптації законодавства.

Муравйов В.І., виходячи з аналізу досвіду співпраці асоційованих країн з Євросоюзом, виділяє такі основні способи зближення національного права цих країн з правом ЄС. По – перше – це прийняття національних правових актів, які б враховували тою чи іншою мірою положення права ЄС. Другий спосіб передбачає приєднання країни не члена ЄС до міжнародних угод, що зобов'язують Європейське співтовариство та держави члени цього об'єднання. Третім способом виступає інкорпорація у національне право правових актів ЄС з гармонізації (директив). Ще одним способом є взаємне визнання сторонами діючих у кожній з них стандартів. Нарешті, як спосіб гармонізації може використовуватися паралельне ухвалення асоційованими країнами нормативних актів, які є ідентичними або схожими за своїм змістом з актами Євросоюзу.²

На нашу думку, наближення митного законодавства України до стандартів ЄС може бути успішним за умови активної та скоординованої роботи адміністративних органів держави, як того власне і вимагають критерії вступу до ЄС. Це, у свою чергу, підкреслює необхідність пошуку і запропонування нових підходів та глибокого аналізу євроінтеграційного процесу митного законодавства України.

Очевидно, що для ефективного наближення норм митного законодавства України до стандартів ЄС важливим є доскональне з'ясування змісту нормативно-правових актів у сфері регулювання митних відносин, механізму та практики застосування конкретних нормативних актів та відповідних рішень Європейського суду.

На нашу думку, термін «спрощення» може охоплювати багато сфер, а не лише сферу митного законодавства, хоча і не виключаємо його, адже національна доктрина говорить про спрощення митних процедур, процедури спрощення зовнішньої торгівлі, тощо.

Так, до приєднання України до Кіотської конвенції відповідність національного митного законодавства міжнародним угодам у митній сфері не мала особливої актуальності як на практиці так і в національній доктрині. З приєднанням до Кіотської конвенції Україна взяла на себе певні зобов'язання по спрощенню і гармонізації митних процедур та з цією метою дотримуватися, відповідно до положень цієї Конвенції, Стандартних правил, Стандартних правил з перехідним терміном та Рекомендованих правил, що містяться у Додатках до цієї Конвенції. Однак ніщо не перешкоджає Договірній Стороні надавати умови більш сприятливі, ніж ті, що ними передбачені, і кожній з Договірних Сторін рекомендується по можливості ширше надавати такі більш сприятливі умови.

Згідно Стандартному правилу 1.2 Розділу 1 Загального додатку до Кіотської конвенції, умови і порядок застосування митних правил і процедур цього Додатку, а також Спеціальних додатків визначаються національним законодавством та повинні бути гранично простими. До національного законодавства відповідно до пункту «d» ст. 1 розділу I Кіотської конвенції віднесені: законодавчі, нормативно-правові та інші акти компетентного органу Договірної Сторони, що застосовуються на всій території відповідної Договірної Сторони, або чинні договори, щодо яких ця Сторона прийняла зобов'язання.

Таким чином, Кіотська конвенція, не містить норм прямої дії. Дана Конвенція вказує на дотримання міжнародних стандартів у сфері митного регулювання та рекомендує надавати сприятливіші умови здійснення митних операцій і застосування митних процедур в порівнянні з тими, що викладені в стандартах та описані в рекомендаціях.

¹ *Договір про створення Європейського економічного співтовариства 1957* (ФРН, Франція, Італія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург). *Офіційний сайт Верховної ради України*. <<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>> (2018, липень, 23).

² Муравйов, В.І. (2003). Гармонізація внутрішнього права асоційованих країн з правом Європейського Союзу. *Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка. Серія Міжнародні відносини*, 25-28, 277.

Висновки. Слід зазначити, що на сучасному етапі розвитку національного митного законодавства доречним є використання терміну «наближення» до законодавства (стандартів) ЄС. Треба відмітити, що в національному митному законодавстві та доктрині відсутні положення, які б розкривали поняття наближення національного митного законодавства до стандартів ЄС. Сьогодні маємо ситуацію, за якої в сучасній доктрині сформувалась дискусія, щодо того, який термін використовувати, так терміни наближення, уніфікація, спрощення, гармонізація, адаптація або інший. Треба відмітити, що в ДФЕС вживаються терміни «зближення» – ст. 81, ст. 114, ст. 115, ст. 151 та «гармонізація» – ст. 113, ст. 149, ст. 165, ст. 166, ст. 191 та «встановлення мінімальних правил та стандартів» – ст. 78, ст. 82, ст. 83. Крім того, ДФЕС у ст. 70 закріплює принцип гармонізації, як взаємне визнання національних правил та стандартів. На нашу думку, як зазначалось вище, на сучасному етапі розвитку національного митного законодавства доречним є використання терміну «наближення» до законодавства (стандартів) ЄС з наступних підстав. Треба відмітити, що в національному митному законодавстві та доктрині відсутні положення, які б розкривали поняття наближення національного митного законодавства до стандартів ЄС.

Адаптацію національного митного законодавства до законодавства митного ЄС можна визначити, по – перше, як – перший етап процедури наближення національного митного законодавства до митних стандартів ЄС, по – друге, як – первинний процес приведення національного митного законодавства до норм та стандартів митного законодавства ЄС шляхом удосконалення національних митних норм, що включає внесення змін та доповнень до діючих нормативно-правових актів, укладання та приєднання до міжнародних договорів з митних питань. Адаптація є передумовою гармонізації. Під гармонізацією національного митного законодавства з митними стандартами ЄС, на нашу думку, можна розуміти складовий елемент процесу наближення національного митного законодавства України до стандартів ЄС, який полягає в розробці та прийнятті національних нормативно-правових актів з митних питань, які б враховували положення митного законодавства ЄС, інкорпорації актів митного законодавства ЄС в національне митне законодавство та приєднання до регіональних та міжнародних угод з митних питань, учасниками яких є держави – члени Євросоюзу. Уніфікація митного законодавства – є процес приведення чинного митного законодавства до єдиної та впорядкованої системи, усунення розбіжностей та колізій, надання одноманітності правовому регулюванню митних відносин.

Таким чином, вважаємо, що адаптація, гармонізація та уніфікація національного митного законодавства із митним законодавством ЄС є еволюційними та закономірними етапами процесу наближення митного законодавства України до стандартів ЄС. Важливим є розуміння тенденції стандартизації національного митного законодавства, тобто його відповідності певному стандарту, в даному контексті – європейському стандарту митного законодавства, як його якісна міра та характеристика. Таким чином, європейська стандартизація національного митного законодавства України – є процесом та результатом підвищення ступеня відповідності національного митного законодавства європейському. В результаті впровадження стандартизації митного законодавства створюється його стандарт. Таким чином, стандарт митного законодавства є загальноприйнятим та багаторазовим правилом, принципом та характеристикою роботи, з метою досягнення оптимального рівня співпраці сторін, а об'єктом стандартизації є національне митне законодавство.

Виходячи з вище викладеного, наближення митного законодавства України до стандартів ЄС та стандартизація митного законодавства до законодавства ЄС є синонімами. Хоча, зазначимо, що стандартизація національного митного законодавства може відбуватися із міжнародним митним законодавством у формі наближення національного митного законодавства до міжнародних митних стандартів. Так, на нашу думку, наближення національного митного законодавства до стандартів ЄС є цілеспрямованим скоординованим інтеграційним поетапним процесом, який включає адаптацію, спрощення, гармонізацію та уніфікацію національного митного законодавства по відношенню до законодавства ЄС, що має на меті приведення національного митного законодавства у відповідність із митним законодавством ЄС з поступовим переходом на митне законодавство ЄС. Отже, вважаємо, що процес наближення митного законодавства України до митних стандартів ЄС має завершитись з моменту коли Україна повністю перейде у регулюванні митних відносин на європейське законодавство. Таким чином, результатом європейської стандартизації національного права має стати спільна система регулювання митних відносин України та ЄС, а це можливо або за умови повноправного членства України в ЄС або за умови двосторонньої співпраці та відповідних спільних домовленостей. Для України наближення митного законодавства України

до стандартів ЄС (Європейська стандартизація національного митного законодавства) має особливу значущість та актуальність, оскільки з цим процесом пов'язано не лише створення правової бази для можливого майбутнього вступу до ЄС, а і досягнення взаємних економічних цілей.

References:

1. Bykov, I.O. (2016). Istoriya nablyzheniya mytnogo zakonodavstva Ukrainy do standartiv YeS [The History of approximation of customs legislation of Ukraine to EU standards]. *Prykarpatskyj yurydychnyj visnyk* [Precarpathian Legal Bulletin], 4 (13), 48 – 54. [in Ukrainian].
2. *Uгода pro asociaciyu mizh Ukrainoyu, z odniyei storony, ta Yevropejskym Soyuzom, Yevropejskym spivtovarystvom z atomnoyi energiyi i yixnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoyi storony 2014* (Verkhovna Rada Ukraini) [Association agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part 2014 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Ofitsiynij visnyk Ukrainy* [Official Bulletin of Ukraine], 75, 2125. [in Ukrainian].
3. Prymachenko, D.V. (2006). Mizhnarodnyj dosvid realizaciyi mytnoyi polityky: praktyka vprovadzhennya v Ukraini [International experience in implementing customs policy: implementation practice]. *Mytna sprava* [Customs business], 5 (47), 3. [in Ukrainian].
4. Marmazov, V.Ye., Druzenko G.V. (2003). Adaptaciya zakonodavstva Ukrainy do acquis Yevropejskogo Soyuzu: pidsumky pyatyrichnogo shlyaxu [Adaptation of the Ukrainian legislation to the acquis of the European Union: the results of the five-year road]. *Byuleten Ministerstva yusty'ciyi Ukrainy: Ofitsijne vydannya* [Bulletin of the Ministry of Justice of Ukraine: Official Publication], 12, 23. [in Ukrainian].
5. Kravchuk, I. (2005). Kontrol pravotvorchogo procesu z metoyu adaptaciyi prava Ukrainy do prava YeS [Control of the law-making process in order to adapt Ukraine's right to EU law]. *Pravo Ukrainy* [Law of Ukraine], 4, 75. [in Ukrainian].
6. Kolyada, S. (2004). Problemy zminy mytnogo zakonodavstva v konteksti yevrointegraciyi [Problems of changing customs legislation in the context of European integration]. *Visnik Akademii mytnoj sluzhby Ukrainy* [Bulletin of the Academy of Customs Service of Ukraine], 1 (21), 19. [in Ukrainian].
7. Dodin, Ye.V. (2008). Shlyaxy adaptaciyi mytnogo zakonodavstva Ukrainy do mizhnarodnyx mytnyx pravyl, norm ta standartiv [Ways of adaptation of the customs legislation of Ukraine to the international customs rules, nursing and standards]. *Zhyttya I.V. Shereshevskogo yak duxovna yednistmizh pokolinnyamy yurystiv: materialy Mizhnar. nauk. konf., prysvyacheno 120-richchyu vid dnya narodzhennya (Odesa, 13 grudnya 2008 r., m. Odesa)* [Life IV Shereshevsky as spiritual unity among generations of lawyers: materials of the International Scientific Conference devoted to the 120th anniversary of birth (Odesa, December 13, 2008, Odesa)], 185. [in Ukrainian].
8. Preston, C. (1998). Poland and EU Membership: Current issues and Future Prospects. *Journal of European integration*, 21, 2, 153. [in English].
9. Lucz, L. (2002). Osnovni zakhody ta sproby yevropejskoyi pravovoyi integraciyi [Main measures and attempts of European legal integration]. *Pravo Ukrainy* [Law of Ukraine], 5, 146–148. [in Ukrainian].
10. Lucz, L. (2004). Pravova integraciya: zagalnoteoretychna karakterystyka [Legal Integration: General Theoretical Description]. *Visnyk Lvivskogo universytetu. Seriya Yurydychna* [Visnyk of Lviv University. Legal series], 39, 81. [in Ukrainian].
11. Beketov, O. (2002). Ponyattya garmonizaciyi yak naukovoyi kategorii [The concept of harmonization as a scientific category]. *Ukrayinskyj chasopys mizhnarodnogo prava* [Ukrainian Journal of International Law], 3, 92. [in Ukrainian].
12. Dudar, S.K. (2002). Garmonizaciya zakonodavstva: problemy vyznachennya ponyattya [Harmonization of legislation: problems of definition of the concept]. *Derzhava i pravo. Yurydychni i politychni nauky* [State and Law. Legal and political sciences], 17, 16. [in Ukrainian].
13. *Dogovor pro stvorenniya Yevropejskogo ekonomichnogo spivtovarystva 1957* (FRN, Frantsiya, Italiya, Bel'hiya, Niderlandy, Lyuksemburh) [Treaty establishing the European Economic Community 1957 (Germany, France, Italy, Belgium, Netherlands, Luxembourg)]. *Ofitsiynyy sayt Verkhovnoyi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine] <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1906-15> (Data zvernennya: 20.07.2018). [in Ukrainian].
14. Muravjov, V.I. (2003). Garmonizaciya vnutrishnogo prava asociyovanyx krayin z pravom Yevropejs'kogo Soyuzu [Harmonization of the domestic law of associated countries with the law of the European Union.]. *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu imeni T. Shevchenka. Seriya Mizhnarodni vidnosyny* [Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. Series International Relations], 25-28, 277. [in Ukrainian].